

Analýza k summitu EU:

Babišův souhlas se snížením emisí nás nezničí - nesmíme ale zůstat “fosílií” Evropy, domnívají se ekonomové a podnikatelé

Dnes večer se odehraje další dějství evropské snahy o uhlíkově neutrální kontinent do roku 2050. Lídři evropských států, včetně premiéra Andreje Babiše, se sejdou k diskusi nad novým emisním cílem do roku 2030. Podle médií Andrej Babiš radikálně otočil a místo zásadního odporu vidí v kroku příležitost¹. Tento obrat lze připsat silicím hlasům z řad samotných podnikatelů. Potvrzuje to i naše blesková anketa mezi předními ekonomy a byznysmeny.

V anketě odpovídali například Danuše Nerudová, rektorka Mendelovy univerzity, Jiří Hlavenka, investor, Kamil Blažek, předseda Sdružení pro zahraniční investice - AFI, nebo Jan Palaščík, zakladatel energetické firmy Amper.

Kontext: Současný cíl plníme bez velkých změn

Evropská komise navrhuje snížit emise skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % oproti roku 1990, Evropský parlament si odhlasoval dokonce snížení o 60 %. Nyní jsou na tahu členské státy. Cíl je pro celou EU a předpokládá se, že na Českou republiku připadne cíl spíše nižší. Současným tempem snižování emisí, bez velkého zavádění úspor a obnovitelných zdrojů, by ČR jakýmsi “samospádem” splnila původní závazek snížení o 45 % bez větších problémů. Naše země má přitom jedny z nejvyšších emisí na počet obyvatel (10,2 t), a to dokonce vyšší než Čína. Veřejná diskuse o tématech, jako je například Zelená dohoda pro Evropu, však u nás příliš nepokročila - podle dat z ústavu STEM o plánu neslyšelo 70 % lidí.

S inovacemi to zvládneme

Anketa se zaměřila na dvě otázky: *Znamená cíl snížit unijní emise do roku 2030 o 55 % pro českou ekonomiku hrozbu? A může Česko, zejména český byznys, profitovat z tohoto cíle?*

Oslovení experti se v anketě shodli, že **směřování k nízkoemisní ekonomice pro nás výzvou určitě bude** - na rozdíl od ekonomik, které jsou založené na obchodu a službách. Záleží však, jak k ní přistoupíme. Názor expertů shrnuje například profesorka Danuše Nerudová, rektorka Mendelovy univerzity, podle které by tento trend mohl znamenat pro naši zemi hrozbu, pakliže nebudeme inovovat a investovat do vzdělání a nových technologií. *“Když se ale probudíme a přijmeme to jako výzvu, mohou na tom vydělat vsichni. Ekonomika, spotřebitelé i společnost,”* uvedla v anketě profesorka Nerudová.

“Česká ekonomika patří k energeticky nejnáročnějším v Evropě a není to jen tím, že jsme tolik průmysloví (...) Pro část českého průmyslu a energetiky klimatické změny a klimatické politiky představují hrozbu, ale ta by tu byla sama o sobě a ve větší podobě i bez nového evropského cíle,” říká Jan Palaščík z Amper Holding, který očekává, že **cíl 55 % je blízko toho, co bychom “splnili tak jako tak”**.

Kamil Blažek, předseda Sdružení pro zahraniční investice - AFI, vidí ve snižování emisí v Evropské unii pro Českou republiku hrozbu i příležitost. Uvedený trend je podle něj ale **nezpochybnitelným faktem, na který musíme odpovídajícím způsobem reagovat** tak, abychom jej využili ku prospěchu celé ekonomiky. *“Určitě je řada odvětví, ve kterých opatření spojená s plněním tohoto cíle povede k problémům, které skončí i zánikem konkrétních firem (v důsledku jejich ekonomické nerentability nebo proto, že se jejich výrobky stanou zbytečnými a nepřizpůsobí se). Může to být v oblastech výroby energií, teplárenství, těžebního průmyslu, chemického průmyslu a obecně výrobního sektoru. Nemyslím ale, že to znamená hrozbu pro celou českou ekonomiku, pokud nezůstaneme stát na místě a budeme dobře reagovat,”* říká Blažek.

“Postupný plán na snižování emisí s výraznou finanční pomocí unijního rozpočtu je pro nás ale daleko menší hrozbou než třeba zavedení globální uhlíkové daně bez možnosti postupného zeleného transferu. Není to hrozba, je to nikotinová náplast pro vysoce závislého kuřáka těsně před tím, než se dramaticky zdraží tabák,” míní Cyril Klepek, expert na inovace a cirkulární ekonomiku a ředitel digitálního odpadového tržiště cyrkl.com.

Jasně příležitosti pro stavebnictví, konkrétně v oblasti renovace budov, vidí Petr Holub, ředitel aliance Šance pro budovy. *“Do roku 2030 jsme v budovách schopni snížit emise o 10 procentních bodů oproti úrovni roku 1990. Už teď jsme na minus 35 %, tzn. **pouze renovacemi budov jsme schopni dosáhnout minus 45 %**,”* říká. “Zbytek” by byl případně na dalších odvětvích.

Musíme reagovat rychle, nebo přijdou škody

Investor Jiří Hlavenka připomíná, že **přechod na nízkoemisní ekonomiku má především bránit rozsáhlým ekonomickým škodám.***“Je třeba zdůraznit, že snížení emisí se neprovádí kvůli vyššímu profitu ekonomik, ale z nutnosti bránit se klimatické změně, která způsobuje stále vyšší, eskalující škody,”* uvedl. Připustil, že pro některé firmy může být přechod bolestný. *“...lze předpokládat, že některé “těžkotonážní” společnosti, které jsou postaveny například na surovinové exploataci (těžba a spalování uhlí atd.) mohou mít problémy; to ale je věc, kterou tyto společnosti dlouhodobě vědí a měly dlouhou dobu na to, aby se na změny (které nutně přijdou dříve nebo později, ale přijdou) připravily.”*

Velmi často se v anketě opakoval **apel na rychlost reakce** - ať už z pozice jednotlivých podnikatelů, průmyslových odvětví nebo celých ekonomik. *“Podnikatelé, kteří dovedou pochopit, kam bezemisní ekonomika míří, a jaká odvětví a jaké produkty a služby budou v následujícím desetiletí potřeba, budou finančně silné a poroste po nich (raketově) poptávka, budou nepochybně z tohoto trendu profitovat,”* uvedl například Kamil Blažek.

Také podle Petra Holuba může tento trend českou ekonomiku posunout k novým technologiím a službám. *“Pokud touto cestou půjde celá Evropa, pak už tím, že naše firmy budou mít konkurenceschopné produkty odzkoušené v domácím prostředí, se lépe uplatní na evropském vnitřním trhu. A transformace je nutná, **náklady na nicnedělání jsou u změny klimatu daleko vyšší,**”* uvedl.

*“Přesun z klasického průmyslu založeného na nestálých primárních zdrojích, energeticky náročné výrobě a lidské práci směrem k větší automatizaci výroby, obnovitelných zdrojích a efektivnějšímu nakládání se zdroji je **cesta k vyšší přidané hodnotě ve výrobě. A tu pro růst Česka nutně potřebujeme,**”* dodává Cyril Klepek.

Neznamená to však nutně opuštění toho, v čem jsme dobří, jak říká profesorka Nerudová. *“Jsme exportní ekonomika, která má natolik kvalitní produkci, že uspěla s vývozem na západní trhy. Z jejich inovativního potenciálu čerpáme ať už přímo, nebo nepřímo tím, že nás samotné nutí k vyšší kvalitě a právě k těm inovacím. I kdyby to nebylo oněch 55%, stále to může být zásadní impuls **směrem ke konceptům jako je průmysl 4.0,**”* vysvětlila.

Z dat ústavu STEM: Co si myslí česká veřejnost?

- Češi se shodují na tom, že klimatická změna skutečně probíhá.
- 70 % Čechů a Češek o plánu „Zelená dohoda pro Evropu“ nikdy neslyšelo – debata v České republice na toto téma není zatím příliš rozšířená.
- 66 % lidí si po vysvětlení, o co v plánu jde, myslí, že **dohoda bude jasným přínosem pro ochranu české přírody a krajiny**, včetně zlepšení situace v boji proti suchu.
- 61 % lidí se však domnívá, že uvedená **snaha nebude stačit a klima na Zemi příliš neovlivní.**
- 50 % lidí si myslí, že **opatření v souvislosti se Zelenou dohodou pro Evropu poškodí český průmysl** a připraví hodně lidí o práci.

Další zajímavá čísla:

- Česká republika bohužel patří mezi ty **“špinavější” ekonomiky EU**. Roční emise CO₂ na hlavu činí 10,2t, což je více než např. v Německu, na Slovensku, v Polsku, nebo dokonce i v Číně.
- Na výrobu zboží a energie v Evropské unii sice připadá odhadem “jen” 9 % globálních emisí skleníkových plynů, ale problémem je také **“špinavá” výroba pro evropský trh v zahraničí**. V tomto ohledu je zodpovědnost EU mnohem vyšší.
- Z rozpočtu EU jde na boj se suchem v ČR více, než z rozpočtu České republiky. Podle vědců dlouhodobé vysychání české krajiny úzce souvisí s klimatickou změnou.
- 75 % **emisí skleníkových plynů v Evropě způsobuje výroba a využívání energie**, nikoli např. automobily nebo spotřeba domácností, na které se debata často redukuje. Snižování tedy bude směřovat hlavně tam, kde to přináší největší efekt.
- 40 % **spotřeby energie v Evropě připadá na budovy** - cestou ke zlepšení je renovace a snižování účtů za energie. Do roku 2030 by mohlo být v Evropě zrenovováno **35 milionů budov**.

Analýzy a články k využití:

[Analýza: Co přinese Zelená dohoda pro Evropu?](#)

[Třetina rozpočtu EU na ekologii. Krajinu chtějí chránit i Češi, ukázal průzkum](#)

[Komentář: Zodpovědnost za naši budoucnost musíme převzít sami, Evropa nám jen ukazuje cestu](#)

Příloha - celé odpovědi:

- 1. Znamená cíl snížit unijní emise do roku 2030 o 55 % pro českou ekonomiku hrozbu?*
- 2. Nebo naopak může Česko, zejména český byznys, profitovat z takto ambiciózního cíle?*

prof. Danuše Nerudová, ekonomka a rektorka Mendelovy univerzity v Brně

1. Samozřejmě, že znamená. Pakliže nebudeme inovovat a investovat do vzdělání a nových technologií, byl by to pro ekonomiku šok a v zásadě by to znemožnilo tak ambiciózního cíle dosáhnout. A úplně stejně je to i příležitost. Když se probudíme a přijmeme to jako výzvu, mohou na tom vydělat vsichni. Ekonomika, spotřebitelé i společnost. Na inovacích ekonomika vydělává vždy. Inovace jsou to, v čem moderní Evropa vždy dominovala. Spotřebitelé budou mít levnější energie a moderní výrobky a i když návratnost bude dlouhodobá, stále se to vyplatí. Společnost pak celá profituje z čistšího životního prostředí, ale třeba i z větší resilience, tedy odolnosti, např. díky decentralizaci výroby elektrické energie.

2. Upřímně - nejsem si jistá, zda nějaká státní analýza opravdu poctivě pro ČR řeší, zda je 55% dosažitelných do r. 2030. Ale jsme exportní ekonomika, která má natolik kvalitní produkci, že uspěla s vývozem na západní trhy. Z jejich inovativního potenciálu čerpáme ať už přímo, nebo nepřímo tím, že nás samotné nutí k vyšší kvalitě a právě těm inovacím. I kdyby to nebylo oněch uvedených 55%, stále to může být zásadní impuls směrem ke konceptům jako je průmysl 4.0.

Kamil Blažek, předseda Sdružení pro zahraniční investice - AFI

1. Jak tomu už obvykle bývá, znamená tento cíl jak hrozbu, tak příležitost. Určitě je řada odvětví, ve kterých opatření spojená s plněním tohoto cíle povede k problémům, které skončí i zánikem konkrétních firem (v důsledku jejich ekonomické nerentability nebo proto, že se jejich výrobky stanou zbytečnými a nepřizpůsobí se). Může to určitě být v oblastech výroby energií, teplárenství, těžebního průmyslu, chemického průmyslu a obecně výrobního sektoru. Nemyslím ale, že to znamená hrozbu pro celou českou ekonomiku, pokud nezůstaneme stát na místě a budeme dobře reagovat.

2. Z pohledu celé ekonomiky tento cíl může vést a nepochybně povede k rozvoji jiných oblastí hospodářství, k vytvoření příležitosti pro podnikatele a podniky v oblastech, kde nízkoemisní ekonomika a vše s tím spojené vyvolají velký boom. Podnikatelé, kteří dovedou pochopit, kam bezemisní ekonomika míří, a jaká odvětví a jaké produkty a služby budou v

následujícím desetiletí potřeba, budou finančně silné a poroste po nich (raketově) poptávka, budou nepochybně z tohoto trendu profitovat.

Toto hodnocení nemá nic společného s tím, zda tento trend považují za dobrý nebo špatný - je nezpochybnitelným faktem, že tento trend existuje a je nezvratný. My na něj můžeme a musíme odpovídajícím způsobem reagovat tak, aby se česká ekonomika ve svém celku na něm takřkajíc „svezla“.

Cyril Klepek, ředitel cyrkl.com

1. V současné době je Česko mezi dvaceti zeměmi s největšími emisemi v přepočtu na počet obyvatel. Data za rok 2017 nás řadí těsně před sousední Německo s výší 10,2t CO2 na obyvatele. Směřování k nízkoemisní ekonomice bude tedy pro naši průmyslovou ekonomiku rozhodně větší výzva, než například pro ekonomiky založené na obchodu a službách. Postupný plán na snižování emisí s výraznou finanční pomocí unijního rozpočtu je pro nás ale daleko menší hrozbou než třeba zavedení globální uhlíkové daně bez možnosti postupného zeleného transferu. Není to hrozba, je to nikotinová náplast pro vysoce závislého kuřáka těsně před tím, než se dramaticky zdraží tabák.

2. Současná situace ukazuje, že národní ekonomiky se ještě rychleji rozdělují na dvě skupiny zemí. Na první, které budou schopny se rychle adaptovat a inovovat a na ty druhé, analogové a pomalejší, které budou výrazně chudnout oproti svým úspěšnějším kolegům. Toto rozdělení se už dnes ukazuje například ve schopnosti zvládat epidemii Covid-19 anebo při náhradě fosilních zdrojů energiemi obnovitelnými. Ta hlavní výzva bude ale právě reakce na globální změnu klimatu. Plán na snižování množství produkovaných emisí je pak pouze jednou z komponent. Přesun z klasického průmyslu založeného na nestálých primárních zdrojích, energeticky náročné výrobě a lidské práci směrem k větší automatizaci výroby, obnovitelných zdrojích a efektivnějšímu nakládání se zdroji je cesta k vyšší přidané hodnotě ve výrobě. A tu pro růst Česka nutně potřebujeme.

Petr Holub, ředitel aliance Šance pro budovy

1. Pro renovace budov a tedy stavebnictví znamená snižování emisí příležitost. Do roku 2030 jsme v budovách schopni snížit emise o 10 p.b. oproti úrovni roku 1990. Už teď jsme na mínus 35 %, tzn. pouze renovacemi budov jsme schopni dosáhnout mínus 45 %. Zbývajících 10 p.b. by bylo na ostatních sektorech.

2. Jednak čistě utilitárně jsou na dosažení ambiciózního cíle dostupné evropské zdroje financování. Zejména to ale může posunout naši ekonomiku k novým technologiím a službám. Pokud touto cestou půjde celá Evropa, pak už tím, že naše firmy budou mít konkurenceschopné produkty odzkoušené v domácím prostředí, tak se lépe uplatní na evropském vnitřním trhu. A transformace je nutná, náklady na nicnedělání jsou u změny klimatu daleko vyšší.

Jan Palaščík, Generální ředitel a předseda představenstva Amper Holding

1. Česká ekonomika patří k energeticky nejnáročnějším v Evropě a není to jen tím, že jsme tolik průmysloví, jsme vysoce nad průměrem EU v energetické náročnosti i v samotném

průmyslu. Pro část českého průmyslu a energetiky klimatické změny a klimatické politiky představují hrozbu, ale ta by tu byla sama o sobě a ve větší podobě i bez nového evropského cíle, pro Česko 55% snížení emisí vůči roku 1990 není cílem, který by se nějak dramaticky mýjel s tím, co bych očekával, že se stane tak jako tak.

2. Podnikatel musí vidět příležitost v té z jeho pohledu nejlepší politice, stejně jako v té nejhorší, stejně jako ve válce nebo v epidemii. Evropa chce nebo by měla chtít svoji klimatickou politiku "vyvážet" do celého světa, pak je samozřejmě nesmysl ji pasivně "dovážet" do Česka ze zbytku Evropy. My se snažíme jít cestou exportu a připravujeme globálně použitelnou virtuální měnu CO2IN, která pomůže, aby všichni producenti CO2 od největších po nejmenších po celém světě platili za každou uměle vyrobenou tunu CO2 v atmosféře stejnou cenu.

Jiří Hlavenka, podnikatel a investor

1. "Přitvrzení" v emisních cílech nepovažuji za hrozbu pro celou českou ekonomiku. Bude znamenat nutnost řady změn, často i velmi významných, u společnosti či typů podnikání, které jsou největšími emisními přispěvateli, a ponese to s sebou (obvykle jednorázové) transakční náklady. Bude-li však tento cíl platit celounijně, jak se předpokládá, nebude to znamenat snížení konkurenceschopnosti české ekonomiky oproti dalším unijním ekonomikám.

2. Je třeba zdůraznit, že snížení emisí se neprovádí kvůli vyššímu profitu ekonomik, ale z nutnosti bránit se klimatické změně, která způsobuje stále vyšší, eskalující škody. Samozřejmě ti podnikatelé, kteří se specializují na nízkoemisní řešení, budou ze situace těžit; tak je tomu při systémových transformacích a disrupcích vždy. Každá takováto disrupce má své vítěze a poražené; pokud bychom ale nedělali nic, měli bychom jen poražené.

Kontakt pro média:

Iva Fialová, Analytička, České zájmy v EU – společný projekt STEM, AMO, Europeum a Evropa v datech, iva.fialova@ceskezajmy.eu